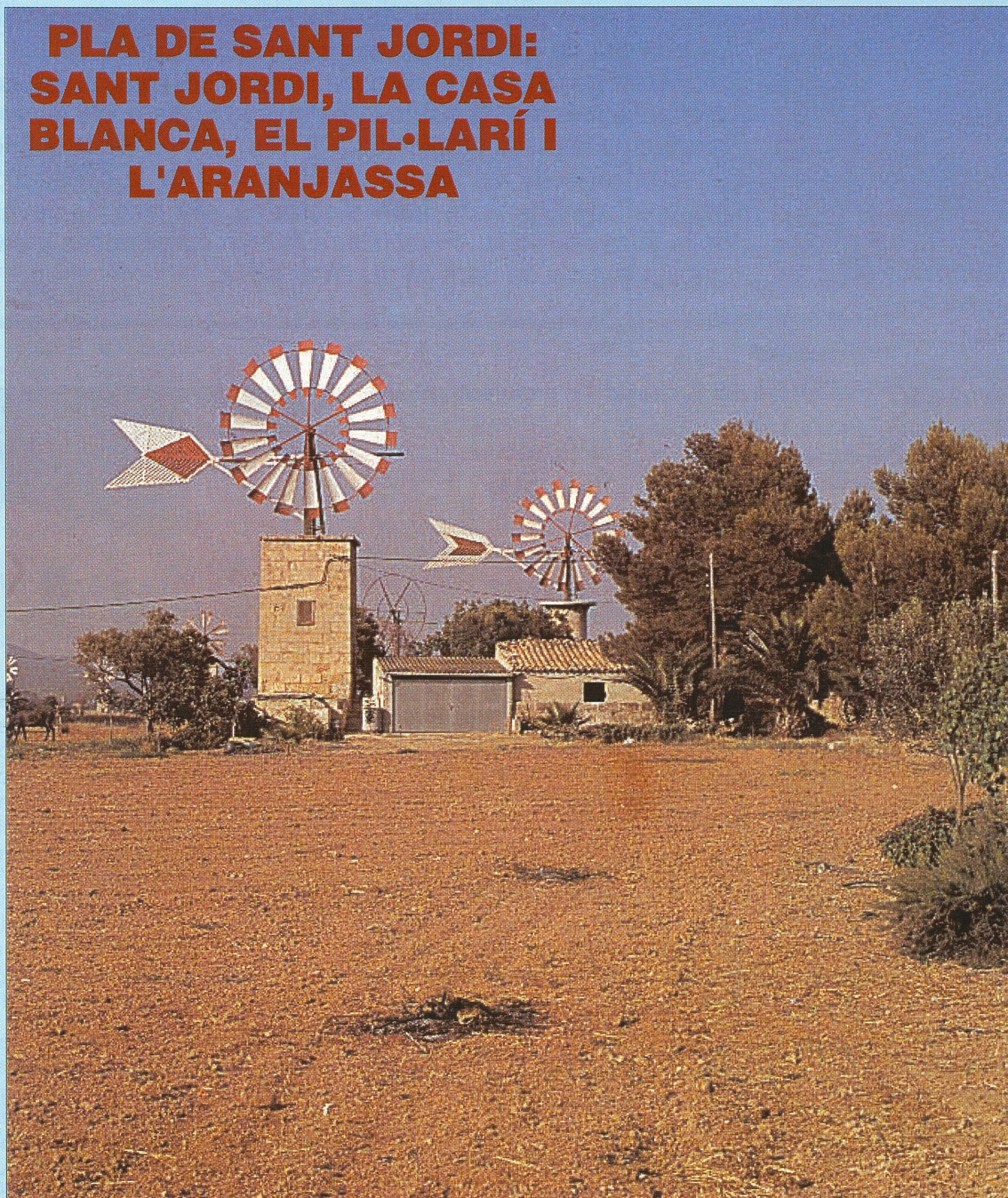

Els Barris de *Palma*

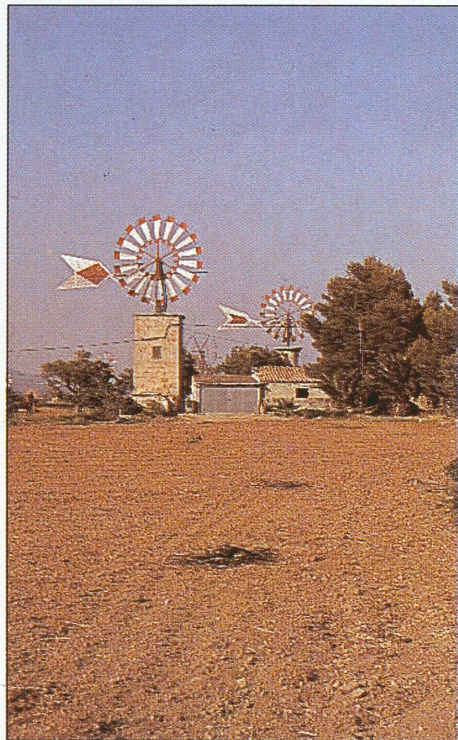
Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques

Número 37 • 1995

**PLA DE SANT JORDI:
SANT JORDI, LA CASA
BLANCA, EL PIL·LARÍ I
L'ARANJASSA**

Promomallorca

Molins del prat de Sant Jordi

En aquest fascicle presentam quatre nuclis de població perifèrics del nucli urbà de Palma. Tres dels quals estan situats en el pla de Sant Jordi, mentre que el quart, el Pil·larí, tot i que es troba en una mateixa àrea d'influència té una història i unes característiques ben diferents. Sant Jordi, la Casa Blanca i l'Aranjassa són nuclis de població pagesos, formats tradicionalment per hortolans. El paisatge rural del Pla de Sant Jordi, tot i que els horts han deixat de ser la principal font de riquesa, continua dominat pels molins de vent d'aigua, amb les torres i safareigs. En canvi, el Pil·larí inicialment fou un nucli de població integrat majoritàriament per trencadors de marès. La zona ha sofert els darrers 150 anys tres grans transformacions. La primera, la dessecació del prat i l'establiment de les grans propietats de la zona. La segona, la forta immigració pagesa des dels pobles dels voltants que s'establiren al pla. Eren els anys de la febre de la petita propietat. La tercera, com a conseqüència de la salinització de les aigües subterrànies i de la construcció de l'aeroport de Son Sant Joan, s'entrà en una fase de devaluació de la terra de reguiu. Paral·lelament, han sorgit noves urbanitzacions a la zona de Sant Jordi i l'Aranjassa.

Població

579-581

En total els quatre barris ocupen una superfície de 6.703 hectàrees, 3.748,75 de les quals són de la Casa Blanca, mentre que l'Aranjassa només en té 624,29. La població del conjunt és de 3.899 habitants, 1.669 dels quals són de Sant Jordi. El Pil·larí és el més afectat per la immigració.

Revisió

582 - 583

Hi ha algunes reformes i millores de la xarxa viària, i algunes actuacions urbanístiques a l'Aranjassa i Sant Jordi. Hi ha previst un total de vint execucions (espais lliures o equipaments) aprovades provisionalment

pel Pla general d'ordenació urbana.

Plànol

584 - 585

Història

586 - 587

Urbanísticament els quatre nuclis de població sorgiren al final del segle XIX o al començament del segle XX. L'àrea fou una zona rellevant d'horts fins al decenni de 1970, i posteriorment ha esdevengut una zona de serveis, amb una població dedicada majoritàriament al sector terciari.

Patrimoni

588 - 589

Hi ha un total de 18 jaciments prehistòrics catalogats a la zona i un contingut rellevant de molins de vent, l'element més característic i definidor del pla de Sant Jordi. També hi ha 14 edificis d'interès històric, la majoria dels quals són cases de possessió.

Vida social

590

Hi són especialment rellevants les

parròquies de Sant Jordi, l'Aranjassa i el Pil·larí, i la presència de tres comunitats de religioses franciscanes en els tres mateixos nuclis. En canvi, la Casa Blanca és el nucli que ha tingut menys serveis. Hi destaca el fet que els quatre nuclis tenen col·legis públics.

El moviment associatiu

591

En els quatre barris hi han tingut una importància rellevant les associacions de veïns. A mesura que la vida social s'ha secularitzat, les parròquies han perdut protagonisme i aquest ha estat assumit i reivindicat per aquelles associacions populars.

POBLACIÓ

El Pla de Sant Jordi és una zona agrícola de Palma formada pels nuclis de Sant Jordi, la Casa Blanca i l'Aranjassa. En general, la zona acull habitatges grans i vells. L'aeroport de Son Sant Joan, amb 888,74 ha, es troba pròxim a Sant Jordi i a la Casa Blanca.

El Pil·larí és una barriada perifèrica del llevant turístic de la ciutat on es conjuguen per una banda habitatges petits, acaramullats i amb un alt nombre d'ocupants i per l'altra segones residències i instal·lacions turístiques.

En total, les quatre barriades ocupen una superfície de 6.703,25 hectàrees que es distribueixen de la següent manera: el nucli més extens, amb més de la meitat del total, és la Casa Blanca amb 3.748,75 ha, seguit de Sant Jordi amb 1.467 ha, el Pil·larí amb 823,21 ha i l'Aranjassa amb 624,29 ha.

Els límits del conjunt són: al nord Marratxí, al sud les Meravelles i l'Arenal, a l'est els municipis de Lluçmajor i Algaida i a l'oest l'aeroport i Son Ferriol.

La població total del conjunt és de 3.899 habitants, que representen un 1,28% de la de Palma. La desigual distribució d'aquesta població és la següent: Sant Jordi 1.669 h, el Pil·larí 1.077 h, l'Aranjassa 629 h i la Casa Blanca 524 habitants.

La relació habitant/superfície d'aquestes quatre barriades, que en cap cas supera l'1,5 h/ha, és de les més baixes de la ciutat. En aquest sentit el Pil·larí presenta una densitat de 1,3 h/ha, Sant Jordi 1,13 h/ha i l'Aranjassa i la Casa Blanca un 0,94 i un 0,13 h/ha, respectivament. La densitat mitjana de Palma és de 13,93 h/ha.

L'estructura de la població per edat i sexe

D'aquestes barriades destaca que tenen un percentatge de joves més elevat que el de Palma (18,31%), encara que al Pil·larí (18,66%) i a Sant Jordi (18,97%) la diferència és mínima. A la Casa Blanca li correspon un 20,22% i a l'Aranjassa un 21,46%.

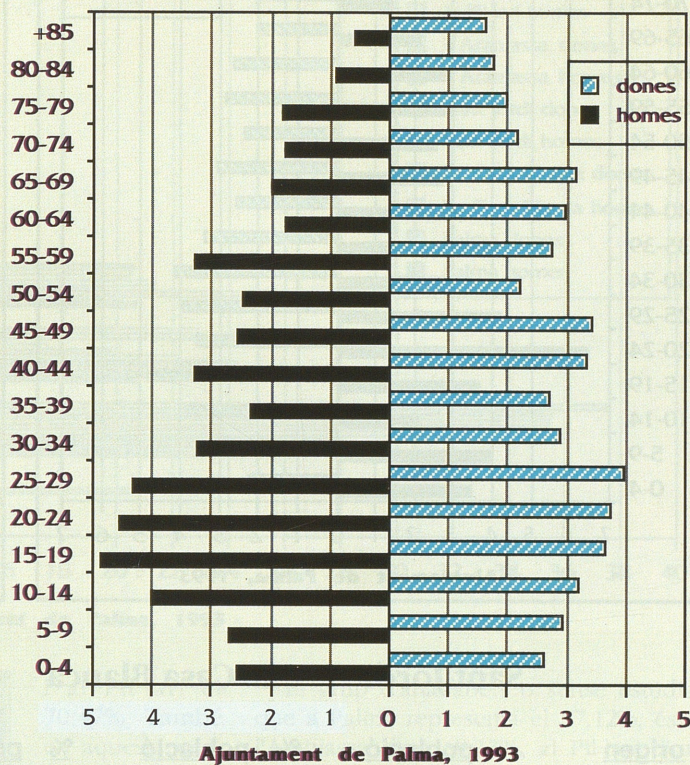
El percentatge de majors de 65 anys es caracteritza per la disparitat que presenten els casos de Sant Jordi (17,67%) i la Casa Blanca (8,97%). Els valors de l'Aranjassa (15,42%) i del Pil·larí (12,17%) són més semblants a la xifra de Palma, que suposa un 13,46% del total.

Els percentatges de població adulta del conjunt són els següents: la Casa Blanca que compta amb un 70,81%, el Pil·larí amb un 69,17%, Sant Jordi amb un 63,36% i l'Aranjassa amb un 63,12%. La mitjana de la ciutat és del 68,23%.

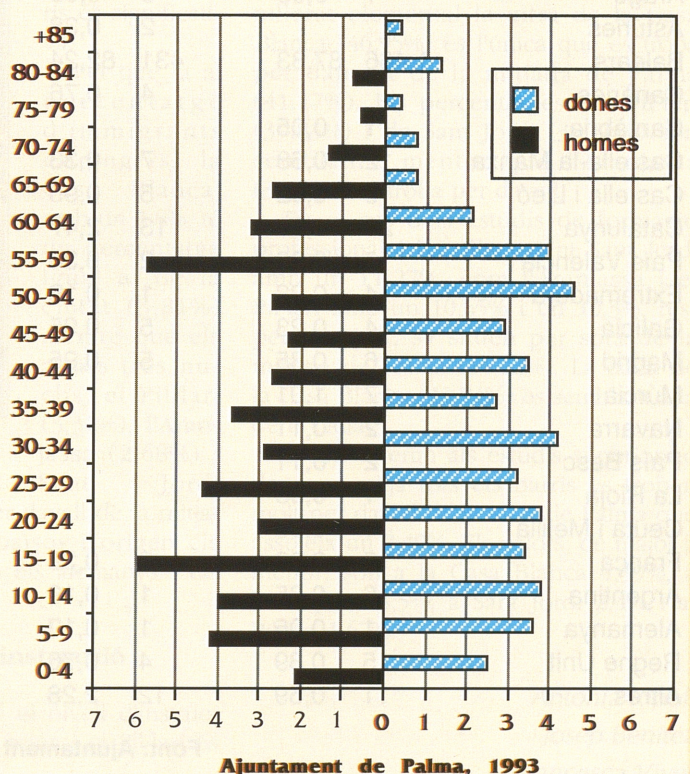
La immigració

Si es parla de l'origen de la població destaquen com a tret general les baixes xifres referents a la població immigrada procedent de la península que, sobretot a tres dels barris, és molt inferior a la mitjana de Palma (31,59%). Tot i això, el Pil·larí amb un 26,22% d'immigrants espanyols presenta un percentatge molt superior al dels altres nuclis, fet que no es pot deslligar de la seva condició turística. Les xifres de l'Aranjassa, la Casa Blanca i Sant Jordi representen un 15,93%, un 13,96% i un 10%, respectivament. En

PIRÀMIDE DE POBLACIÓ DE SANT JORDI, 1992

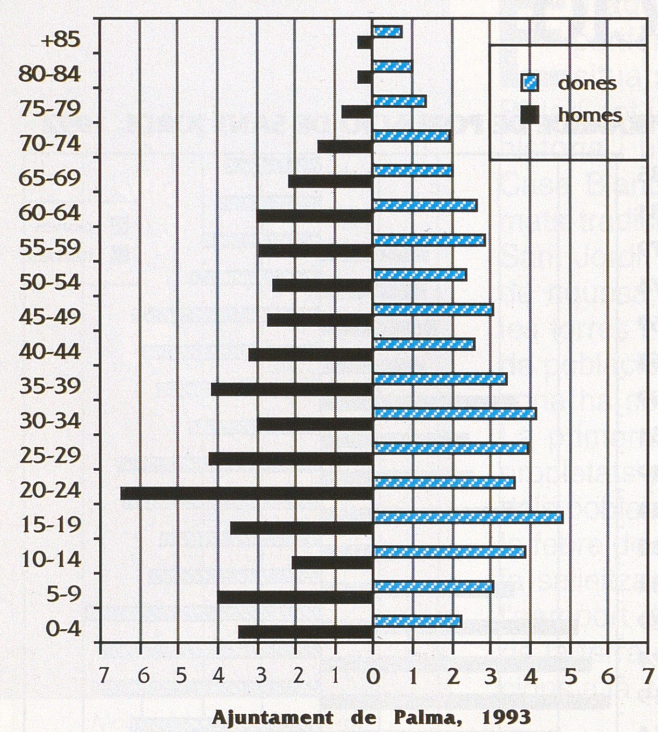

PIRÀMIDE POBLACIÓ DE LA CASA BLANCA, 1992

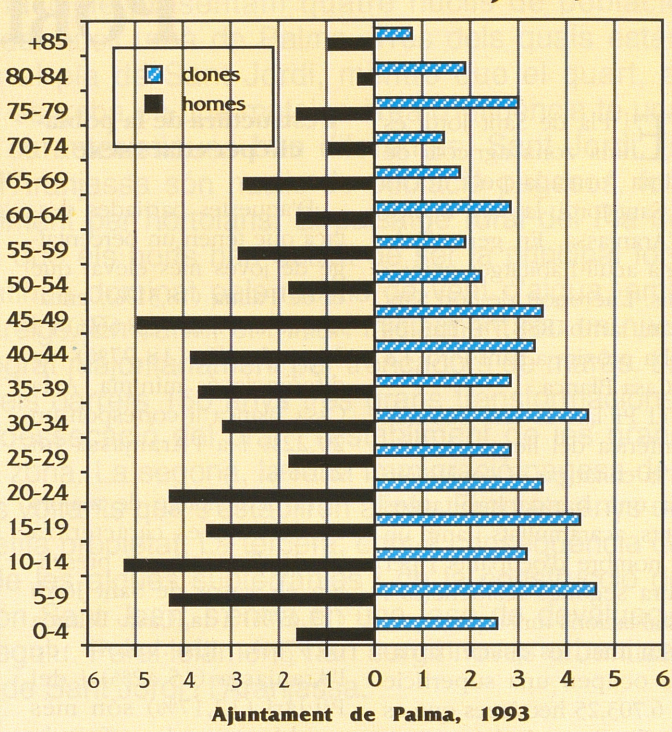

...

PIRÀMIDE DE POBLACIÓ DEL PIL·LARÍ, 1992

PIRÀMIDE DE POBLACIÓ DE L'ARANJASSA, 1992

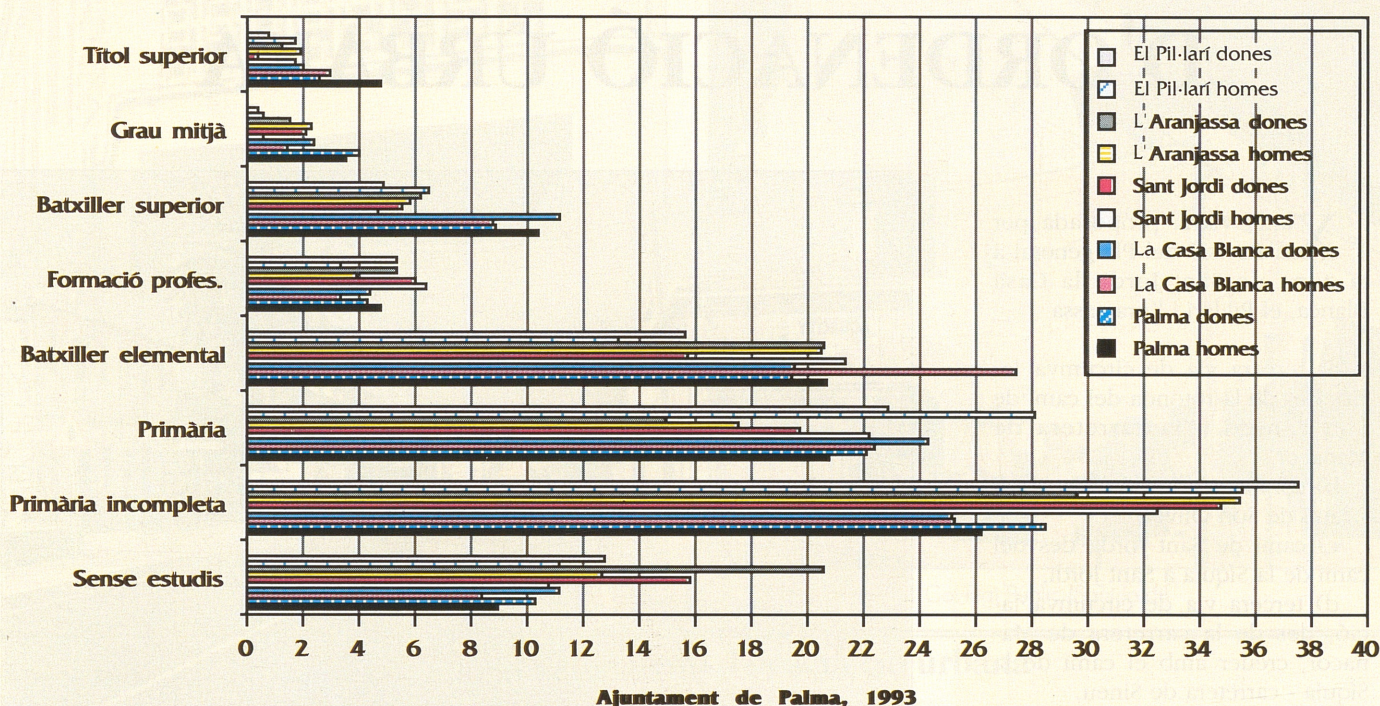

Sant Jordi La Casa Blanca El Pil·larí L'Aranjassa Palma

origen	població	%	població	%	població	%	població	%	població	%
Andalusia	70	4,13	24	4,56	123	11,38	32	5,04	36.245	11,92
Aragó	1	0,05	5	0,95	2	0,18	2	0,31	1.975	0,64
Astúries			2	0,38	4	0,37			1.095	0,36
Balears	1.466	87,83	431	82,24	759	70,47	512	81,39	196.721	64,69
Canàries			4	0,76	2	0,18	2	0,31	685	0,22
Cantàbria	1	0,05			1	0,09			484	0,15
Castella-la Manxa	12	0,68	7	0,33	15	1,38	10	1,57	11.191	3,68
Castella i Lleó	6	0,32	5	0,95	13	1,28	6	0,92	6.003	1,97
Catalunya	22	1,29	13	2,47	20	1,84	14	2,21	10.063	3,30
País Valencià	16	0,93	2	0,38	12	1,11	5	0,79	6.528	2,14
Extremadura	4	0,23	1	0,19	19	1,75	2	0,31	3.827	1,25
Galícia	4	0,23	5	0,95	23	2,12	8	1,25	3.286	1,08
Madrid	6	0,35	5	0,95	7	0,64	7	1,11	5.798	1,90
Múrcia	17	1,01			40	3,71			5.707	1,87
Navarra	2	0,11							454	0,14
País Basc	2	0,11			1	0,09	1	0,15	1.442	0,47
La Rioja	1	0,05							328	0,10
Ceuta i Melilla	1	0,05							966	0,31
França	5	0,29	2	0,38	2	0,18			1.595	0,52
Argentina	6	0,35	1	0,19	1	0,09	2	0,31	1.386	0,45
Alemanya	1	0,05	1	0,19	9	0,83	7	1,11	579	0,18
Regne Unit	15	0,89	4	0,76	5	0,46	3	0,47	1.225	0,40
Altres	11	0,59	12	2,28	19	1,75	5	0,79	6.254	2,18

Font: Ajuntament de Palma (1993)

NIVELL DE FORMACIÓ DE SANT JORDI, EL PIL·LARI, L'ARANJASSA I LA CASA BLANCA, 1992

Sant Jordi

tots els casos la comunitat autònoma més representada és l'andalusa.

Lògicament, els percentatges de nascuts a Balears, que són el grup majoritari, es troben per sobre del de la ciutat. Així mentre a Palma la població autòctona representa el 64,6%, en el cas de Sant Jordi suposa el 87,83%, a la Casa Blanca el 82,24%, a l'Aranjassa el 81,39%

i al Pil·larí el 70,47%. També en aquesta ocasió la diferència entre el Pil·larí i la resta de barris és significativa.

Pel que fa al percentatge d'immigrants estrangers, la Casa Blanca, amb un 3,8%, té un percentatge igual al de la ciutat (3,81%) mentre que els altres tres nuclis, el Pil·larí (3,31%), l'Aranjassa (2,68%) i Sant Jordi

(2,17%) es troben per davall de la mitjana de Palma. Per països d'origen els més nombrosos són els alemanys i els britànics.

El nivell d'instrucció

La Casa Blanca té el nivell d'instrucció més elevat de la zona i el Pil·larí és el que el té més baix.

El grup d'analfabets o sense estudis, que a Palma representa el 37,12%, és a l'Aranjassa d'un 49,13%, al Pil·larí d'un 48,2%, a Sant Jordi d'un 46,97% i a la Casa Blanca d'un 34,92%.

A la categoria d'estudis primaris i batxillerat elemental la xifra de la Casa Blanca (46,95%) és l'única que es troba per damunt de la mitjana de Palma (41,17%). Els percentatges del Pil·larí (39,83%) i de Sant Jordi (39,36%) són semblants, mentre que l'Aranjassa (36,72%) es troba per davall.

En el cas dels estudis de formació professional i batxillerat tant Sant Jordi amb un 11,27%, com l'Aranjassa i el Pil·larí amb un 10,65% i un 10,3%, respectivament, se situen per sota de la mitjana de Palma (14,22%). La dada de la Casa Blanca (13,74%) és semblant a la de la ciutat.

Si ens referim als estudis superiors o de grau mitjà tots els barris es troben molt per davall de la xifra de Palma que assolix un 7,49%. Els valors, de major a menor, són a la Casa Blanca 4,39%, a l'Aranjassa 3,5%, a Sant Jordi 2,4% i al Pil·larí 1,67%.

Antònia Ripoll
Josep Benítez
Francesca Vives

REVISIÓ DEL PLA GENERAL D'ORDENACIÓ URBANA

Xarxa viària proposada per la Revisió del Pla general a la zona de Sant Jordi, la Casa Blanca, el Pil·larí i l'Aranjassa

a) tercera via de circumval·lació, des de la rotonda del camí de Son Fangós a la carretera de Manacor,

b) connexió camí de Sant Jordi - camí de Son Oliver,

c) camí de Sant Jordi, des del camí de la Síquia a Sant Jordi,

d) tercera via de circumval·lació, des de la carretera de Manacor, creuer amb el camí de la Síquia - carretera de Sineu,

e) variant Casa Blanca, i

f) tercera via de circumval·lació des de la carretera de Sineu al límit amb Marratxí.

Actuacions urbanístiques

l'Aranjassa

- Projecte de pavimentació i dotació de serveis dels carrers: Capità Ramonell Boix, Cardenal Rossell i un tram del passeig de Bartomeu Barceló i Mir - Illa de Malta.

- Plaça de Josep Guasp. Dotada de pista poliesportiva, jocs infantils, enllumenat i arbrat.

Sant Jordi

- Dotació d'una nova capa de transit, renovació i millora de les voravies.

- Ocupació dels terrenys necessaris per a l'ampliació del local docent de Sant Jordi.

- Ocupació de terrenys per a l'ampliació del carrer del Metge Claverol.

- Ocupació de terrenys per a l'execució d'un equipament esportiu.

La Casa Blanca

Poliesportiu de l'Aranjassa

Centre de Salut (Sant Jordi)

Col·legi Públic (Sant Jordi)

Revisió del Pla general d'ordenació urbana

Aprovació provisional

SANT JORDI

1.	<u>Espais lliures</u>	<u>Denominació</u>	<u>Carrer</u>	<u>Superfície</u>
1)	»		Soldat Vich Font	916
2)	»		Pintor Gabriel Comas i Roca	1.749
3)	»		Camí veïnal de Sant Jordi	442
4)	»			2.291
2.	<u>Equipaments</u>			
5)	Docent		Camí de Can Cota	550
6)	Sociocultural		Soldat Vich Font	609

LA CASA BLANCA

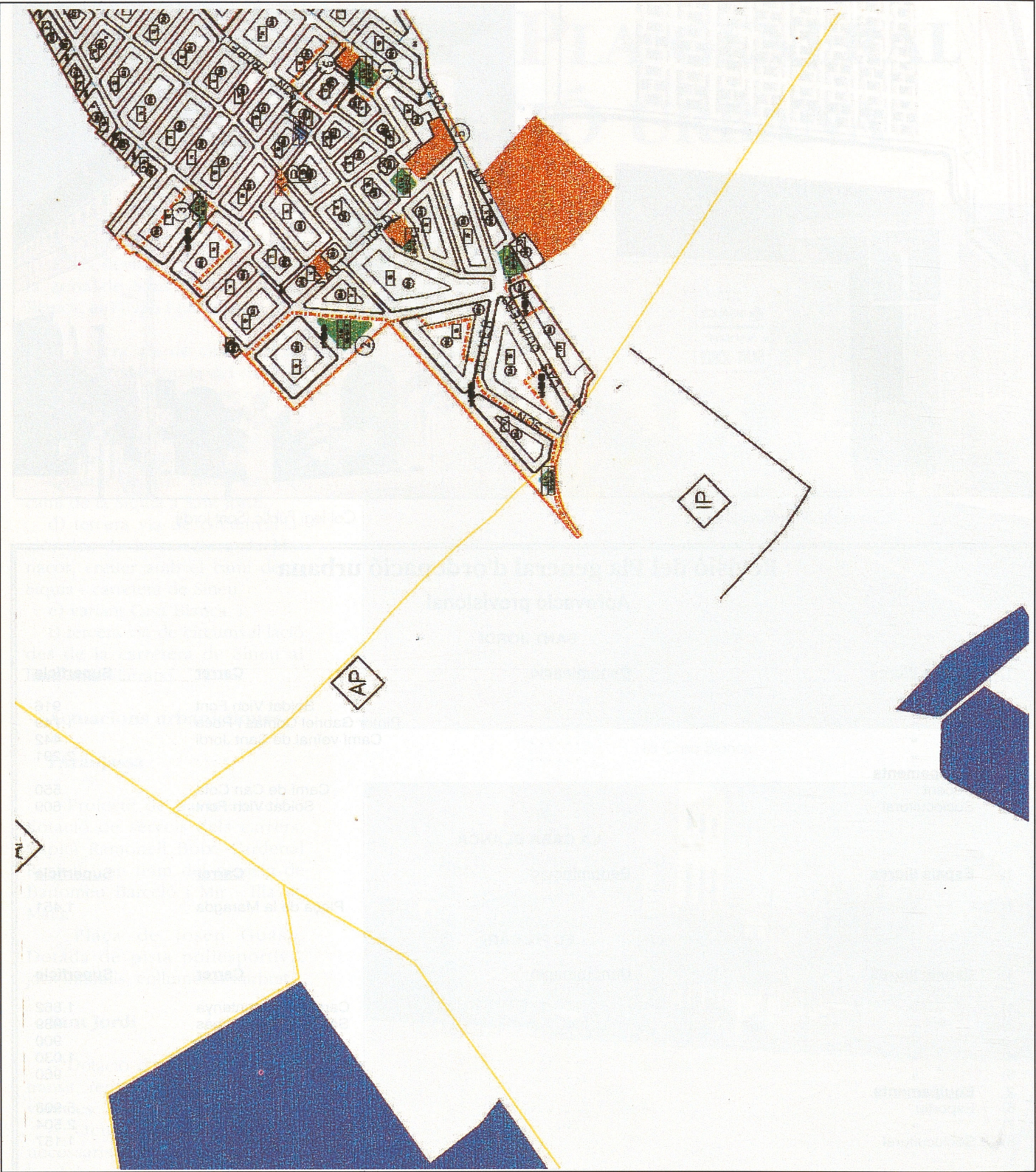
1.	<u>Espais lliures</u>	<u>Denominació</u>	<u>Carrer</u>	<u>Superfície</u>
1)	»		Plaça de la Maragda	1.451

EL PIL·LARÍ

1.	<u>Espais lliures</u>	<u>Denominació</u>	<u>Carrer</u>	<u>Superfície</u>
1)	»		Camí de la Muntanya	1.862
2)	»		Soldat Jaume Tomàs	989
3)	»		Cardell	900
4)	»			1.030
5)	»			960
2.	<u>Equipaments</u>			
6)	Esportiu		Camí de Can Capó	5.908
7)	»		Carretera de Sant Francesc	2.504
8)	Sociocultural		Camí de Son Fangós	1.157

L'ARANJASSA

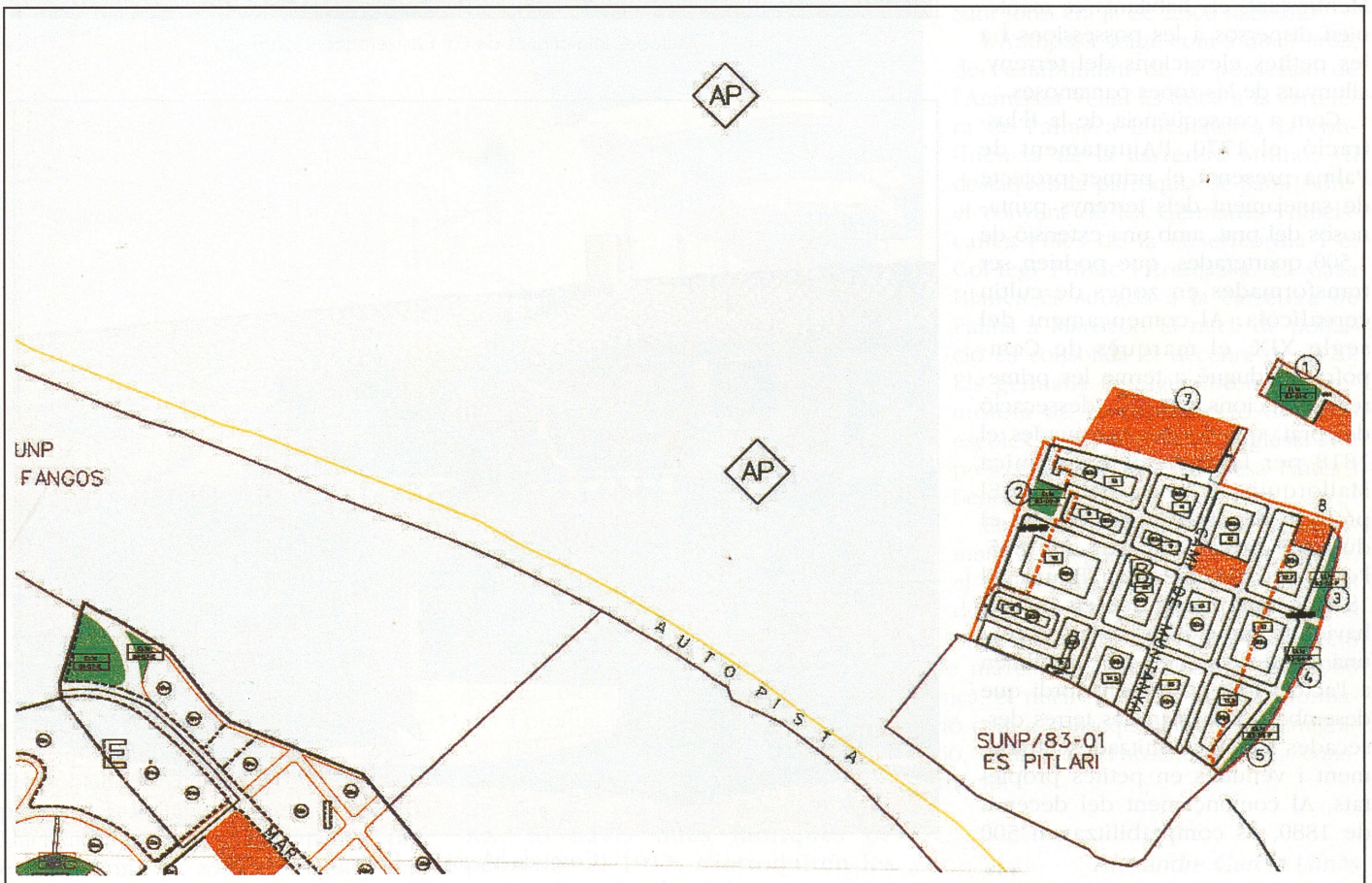
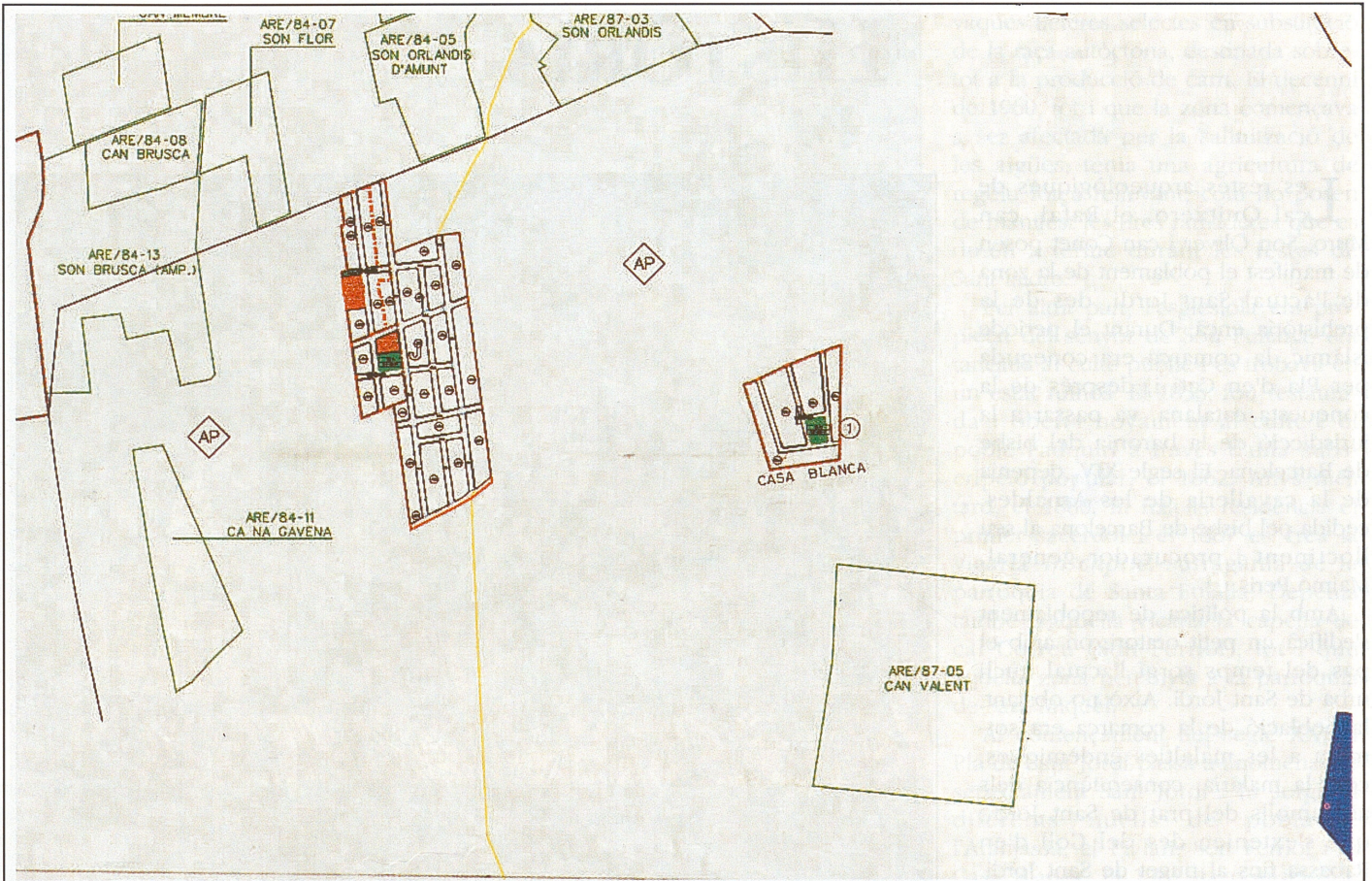
1.	<u>Espais lliures</u>	<u>Denominació</u>	<u>Carrer</u>	<u>Superfície</u>
1)	»			380
2)	»		Mestral	845
3)	»		Carretera de Lluçmajor	5.665
2.	<u>Equipaments</u>			
4)	Docent		Aranjassa	1.409
5)	Sociocultural			2.058

- Espais lliures
- Equipaments del barri
- Sistemes i equipaments generals de la ciutat

PLA DE SANT JORDI: SANT JORDI, LA CASA BLANCA, EL PIL·LARÍ I L'ARANJASSA

Actuacions proposades. Aprovació provisional

HISTÒRIA

Les restes arqueològiques de Lcal Quitxero, el Rafal, can Muro, Son Oliver i can Conet posen de manifest el poblament de la zona de l'actual Sant Jordi, des de la prehistòria ençà. Durant el període islàmic, la comarca era coneguda per Pla d'en Catí i, després de la conquesta catalana, va passar a la jurisdicció de la baronia del bisbe de Barcelona. El segle XIV, depenia de la cavalleria de les Arnaldes, cedida pel bisbe de Barcelona al seu lloctinent i procurador general, Maimó Peris.

Amb la política de repoblament s'edificà un petit oratori, on amb el pas del temps sorgí l'actual nucli urbà de Sant Jordi. Això no obstant, la població de la comarca era sotmesa a les malalties endèmiques, com la malària, conseqüència dels aiguamolls del prat de Sant Jordi, que s'extenien des del Coll d'en Rabassa fins al puget de Sant Jordi. Mentrestant, els habitants es mantenien dispersos a les possessions i a les petites elevacions del terreny, allunyats de les zones pantanoses.

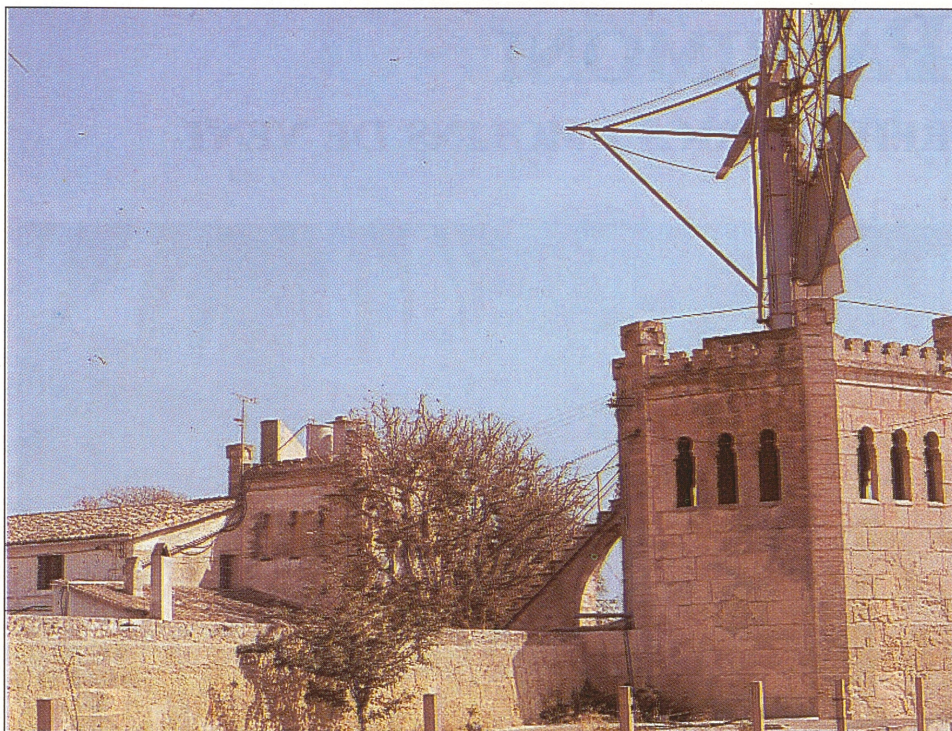
Com a conseqüència de la Il·lustració, el 1770, l'Ajuntament de Palma presentà el primer projecte de sanejament dels terrenys pantanosos del prat, amb una extensió de 1.500 quarterades, que podrien ser transformades en zones de cultiu cerealícola. Al començament del segle XIX, el marquès de Campofranco dugué a terme les primeres operacions per a la dessecació del prat, que foren continuades el 1818 per la Societat Econòmica Mallorquina d'Amics del País. El projecte de dessecació definitiu el dugué a terme, a partir de 1835, l'enginyer holandès Pau Bouvy. El 1848, ja s'informava que els treballs havien tengut èxit i s'havia construït una xarxa de síquies, que confluien a l'actual torrent de Sant Jordi que desemboca a la mar. Les terres dessecades foren colonitzades ràpidament i venudes en petites propietats. Al començament del decenni de 1880, es comptabilitzaven 500

Murades talaiòtiques de cal Quitxero (Sant Jordi)

Cases de l'Aranjassa Vella

Can Mirabò (la Casa Blanca)

Convent de les monges franciscanes (l'Aranjassa)

...
habitants en el prat, la qual cosa propicià la formació del poble del Pla de Sant Jordi, al voltant de l'antic oratori. Els pobladors havien arribat de distints pobles dels voltants, sobretot d'Algaida, Lluçmajor i Marratxí. Ràpidament el prat es transformà en zona de reguiu, amb

la implantació dels molins de vent que podien extreure aigua dels pous de poca profunditat. El 1880, ja s'hi cultivava amb intensitat el moniato vermell, que s'exportava a Barcelona, i s'hi introduí el cultiu del pebre. A mitjan segle XX, hi havia dues fàbriques de pebrebò. El 1917, s'introduïren les

vaques lleteres selectes en substitució de la raça autòctona, destinada sobretot a la producció de carn. El decenni de 1960, tot i que la zona començava a ser afectada per la salinització de les aigües, tenia una agricultura de reguiu força rellevant, com ho posen de manifest les fires ramaderes que es duïen a terme durant les festes de Sant Isidre.

Per altra part, l'esglesiola era propietat del senyor de Son Fullana, era tancada al culte públic i es trobava en un estat ruïnós. El 1856, fou restaurada i oberta novament al culte i el poble l'adquirí a través d'una subscripció popular, el 1862. Anys més tard, el 1880, hi fixà la residència el primer sacerdot i el 1887 es creà la vicaria *in capite*, sufragània de la parròquia de Santa Eulàlia. Depenia també d'aquella vicaria la capella de cal Correu (Son Ferriol), tot i que aquella zona pertanyia a la parròquia de Sant Miquel.

Al començament del segle XX, el Pla de Sant Jordi passà a anomenar-se senzillament Sant Jordi i hi sorgiren diferents nuclis de població: l'Aranjassa, el Pil·larí, Son Ferriol i la Casa Blanca. El 1937, la població de Sant Jordi era ja de 2.500 habitants.

L'Aranjassa sorgí, com a nucli urbà, de l'establiment de la possessió de l'Aranjassa Vella. Es troba a la carretera de Palma a Lluçmajor a la confluència de la carretera Militar. Hi destaquen la parròquia de Sant Isidre, el convent de les Germanes Franciscanes Filles de la Misericòrdia i el Col·legi Públic l'Aranjassa. La Casa Blanca és situada a la carretera de Palma a Manacor. El nucli de població es consolidà el decenni de 1920. Els germans Ferragut foren els promotors de la construcció de dues escoles (1929 i 1931). L'església fou projectada per Josep d'Olesa Frates i beneïda el 1934.

El Pil·larí sorgí arran de l'establiment de la possessió de Son Sunyer, el 1905. Durant els primers decennis del segle XX, la majoria dels seus habitants es dedicaven a l'extracció de marès. Des del decenni de 1960 ençà, el nucli ha sofert una transformació com a conseqüència de la immigració, dedicada a l'hostaleria i a la construcció.

Alexandre Garcia Llinàs

PATRIMONI

JACIMENTS PREHISTÒRICS I MOLINS DE VENT

Les zones actualment ocupades pels barris de l'Aranjassa, Sant Jordi i la Casa Blanca són de les més riques en restes arqueològiques del terme municipal de Palma. El relatiu allunyament del nucli de la ciutat, el manteniment, fins fa pocs anys, de la dedicació agro pecuària d'aquestes terres i l'escassa ocupació urbana del sòl han possibilitat que trobem, encara per aquests indrets, un bon nombre de jaciments prehistòrics, romans i fins i tot islàmics.

Aquests jaciments s'han inventariat en el Catàleg dels Centres d'Interès Cultural de Palma, i sols seran citats breument per la concentració d'elements que hi ha en aquestes zones. Els jaciments més arcaics corresponen a l'època anomenada pretalaiòtica, d'aquesta etapa es conserven el conjunt de navetes del molí del Rafal, el poblat de navetes de Son Ferrer, les coves del Tancat d'en Mavi i el conjunt prehistòric del Rafal a la Casa Blanca, que a més de conservar un conjunt de navetes hi ha també un talaiot de planta circular, que va estar ocupat al llarg de tota l'etapa talaiòtica fins a l'època de la dominació romana. Altres restes també talaiòtiques són el conjunt de coves naturals i altres construccions de Son Oliver, el pujol fortificat del morro d'en Palau, les restes de la murada del poblat de cal Quitxero i el possible poblat del turó de l'Albufet. Així mateix, hi ha altres jaciments que persistiren durant l'època romana i islàmica, com el de cal Caminer, els de can Mates, can Nyico i la Garriga de Son Pelat Vell. Queda doncs clar que l'ocupació humana en èpoques prehistòriques d'aquestes zones de Palma és molt alta i sols comparable, pel nombre de jaciments, a la d'Establiments, que fins fa poc ha mantingut també la seva dedicació agrícola.

De les edificacions inventariades en aquestes zones del terme municipal de

Escola de la Casa Blanca

Església de la Casa Blanca

Palma, les més notòries i definidores són el nombrós conjunt format pels molins de vent per treure aigua de

l'horta de llevant, i que s'estenen densament per Sant Jordi, la Casa Blanca i

...

CATÀLEG DELS CENTRES D'INTERÈS CULTURAL DE PALMA

L'Aranjassa
Can Mates
Can Nyico
Son Oliver
Les Argiles

Son Ferrer
El Tancat d'en
Mavi
Son Gual
Cal Caminer

El Barranc
El Morro d'en
Palou
La Garriga
Puntiró
La Partió
El Barranc de
Xorrigo
Xorrigo

Sant Jordi
Cal Quitxero
Can Conet

La Casa Blanca
El Turó
El Rafal

...

l'Aranjassa. Aquestes construccions tradicionals són l'element més característic i definidor de la zona. El seu ús, després de la dessecació duita a terme a mitjan segle passat, possibilitaren la conversió de l'àrea, abans anegada, en fèrtils hortes.

Els molins tenen diverses tipologies constructives, els més antics són els de torre cilíndrica i estreta i els de torre troncocònica que solen tenir volada a la part superior.

L'altra tipologia dominant, i més moderna, són els de torre quadrada, troncopiramidal o cúbica. Les antenades més antigues funcionaven amb veles llatines, i després foren substituïdes per les de ramell de fusta. Les torres poden estar aïllades o formar un cos unitari amb la casa del molí, que sol esser de planta baixa i quadrada amb coberta de volta de canó a l'interior i terrat pla a l'exterior.

El més interessant de tots és l'anomenat de Son Rebò o de can Mirabò, a la

Casa Blanca. La cronologia se situa l'any 1868 i estilísticament es podria definir com a neoàrab. Per la seva tipologia i elements arquitectònics de tipus historicista, cal considerar-lo com un cas únic en el conjunt dels molins de l'horta de Palma.

També a la Casa Blanca mateix es troba un altre edifici destacable, es tracta de l'escola pública, datada l'any 1927 i que s'atribueix a l'arquitecte Josep Alomar, és de petites dimensions i molt sobria.

És organitzada en una sèrie de cosos, entre els quals destaca la façana principal amb torres laterals.

A més, a la Casa Blanca, s'han inven-

tariat nombroses possessions, d'entre les quals cal esmentar les de Son Mir, Xorrigo i Pontiró.

També a l'Aranjassa i a Sant Jordi s'hi troba una sèrie d'edificis interessants. Destaquen a Sant Jordi les possessions de cal Senyor de Son Gual, Son Gual Vell i Son Fortesa, i l'escola, de tipus regionalista, projectada per Guillem Fortesa l'any 1932.

Finalment cal esmentar la possessió de l'Aranjassa Vella, interessant tant per les seves característiques tipològiques com perquè és el nucli originari que ha donat lloc a la barriada de l'Aranjassa.

Joan Manuel Pons

CATÀLEG DE PROTECCIÓ D'EDIFICIS I ELEMENTS D'INTERÈS HISTÒRIC, ARTÍSTIC, ARQUITECTÒNIC I PAISATGÍSTIC DE PALMA

L'ARANJASSA

L'Aranjassa Vella. Cra. Lluçmajor
Molins de treure aigua. Pla de Palma. Sant Jordi

SANT JORDI

Escola Guillem Fortesa. Plaça del Bisbe Planes
Cal senyor de Son Gual. Camí de Son Gual
Son Ferrer de Sant Jordi. Camí de Son Ferrer
Son Gual Vell. Camí de Son Gual

LA CASA BLANCA

Son Rebò. Can Mirabò. La Casa Blanca
Son Axaló. Camí de Son Axaló
Son Mir. Cra. Vella de Sineu
Xorrigo. Cra. de Manacor
Puntiró. Cra. Vella de Sineu
Escola de Casa Blanca. Cra. de Manacor
El Caragol. Camí des Caragol
El Rafal d'en Ferrer. Cra. de Manacor
Son Pelat Vell. Cra. Vella de Sineu

VIDA SOCIAL

L'oratori fou convertit en vicaria el 1887 i el 1893, s'inaugurà el campanar. Mentrestant, el poble creixia i tenia altres necessitats. El 1924, es posà la primera pedra d'un nou temple, seguint un projecte que provocà una gran polèmica de l'opinió pública, sobretot perquè suposava la destrucció de l'antic oratori medieval, que fou derruït per donar pas a la nova construcció. El 1934, fou erigida parròquia i nomenat primer rector mossèn Rafel Caldentey. El decret del Bisbat establia que la vicaria *in capite* de l'Arenal passava a ser filial de la nova parròquia de Sant Jordi. Aquell mateix any s'inaugurà l'oratori públic de la Casa Blanca i s'inicià el culte a l'Aranjassa. Després de diverses fases, el 1951 es conclougué la construcció del temple de Sant Jordi, que és una església d'estil basilical clàssic.

El 1884, s'inaugurà el cementeri, situat a un quilòmetre del nucli de població. El 1904, se fundà el convent de les Franciscanes Filles de la Misericòrdia.

El doctor Josep Claverol Fenosa fou el primer metge que establí (1916) la residència a Sant Jordi.

El 1924, s'inaugurà el cinema Garí i, al començament del decenni de 1960, per iniciativa del rector Francesc Caimari, es creà el cinema Liceo.

Les principals transformacions contemporànies del prat han estat conseqüència de la construcció de l'aeroport de Son Sant Joan i de l'Estació Depuradora número 1, de Palma. El primer transformà el paisatge de reguiu en asfalt, amb greus conseqüències per a l'agricultura local, mentre que la segona, construïda el 1970, ha entrat en una fase de caducitat manifesta.

Durant el decenni de 1940, en el marc de les festes populars, començaren a celebrar-se curses de toros amb vedelles en una plaça improvisada formada per carros. Aquestes curses tengueren lloc al llarg de tres decennis amb gran popularitat a tota la contrada. També al final del decenni de 1940, s'inicià la pràctica del futbol i posteriorment es creà (1971) el Club Esportiu Sant Jordi que, la temporada 1994-95, comptava amb set equips en diferents categories, mentre que el primer equip jugava a primera regional.

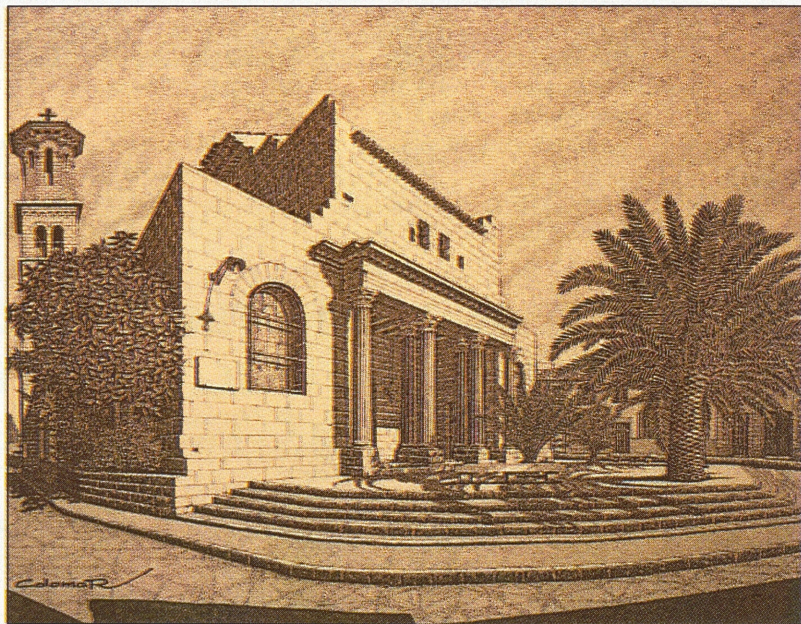
El 1971, se celebrà per primera vegada la festa de les Flamades. Té lloc en el transcurs d'una vetlada, durant les festes de Carnaval, en la qual es cremen foguerons i falles.

Pel que fa a l'ensenyament, el 1903 s'establí el primer mestre a Sant Jordi. El 1927 es creà l'Escola Pública i el 1976, les vuit unitats d'Ensenyança General Bàsica del Col·legi Nacional Mixt de Sant Jordi.

A l'Aranjassa, la vida social ha girat als voltants de la parròquia i del col·legi públic. El decenni de 1960, hi hagué un equip de futbol federat. Actualment hi ha tres associacions i un club esportiu. Pel que fa al Pil·larí, el 1924 s'inaugurà el

Convent de les monges franciscanes (Sant Jordi)

Façana de l'església parroquial de Sant Jordi (dibuix de B. Colomar)

convent de les Franciscanes Filles de la Misericòrdia i el 1956 es creà la parròquia de Sant Francesc d'Assís. El temple fou projectat per Francesc d'Olesa. Al voltants del nucli urbà hi ha el convent franciscà de la Porciúncula, amb col·legi, museu i unes instal·lacions esportives rellevants. El 1973, es fundà el col·legi públic. Pel que fa als esports, hi hagué un club ciclista i un equip de futbol, ambdós havien desaparegut el decenni de 1970.

Alexandre Garcia Llinàs

EL MOVIMENT ASSOCIATIU

Sant Jordi compta, des de 1980, amb l'Associació de Veïns Pla de Sant Jordi, que té la seu al carrer de Sant Jordi. Des d'un primer moment l'associació ha organitzat les festes patronals. El 1992 dugué a terme una campanya contra el projecte de la construcció d'una macropresó en els terrenys de Son Binissalom.

L'Associació de Pares d'Alumnes i Amics del Col·legi Nacional Mixt de Sant Jordi fou creada el 1976. Reivindicava davant les institucions bastir un poliesportiu, restaurar l'escola i construir patis nous. Durant l'any 1977 edità el butlletí *Es Trenc*.

El 1981, es fundà el Club de la Tercera Edat. Promou activitats culturals recreatives i turístiques. Té la seu a la sala parroquial i compta amb 250 socis.

Hi ha també altres associacions culturals de tipus divers com la Banda de Música del Pla de Sant Jordi i l'Aranjassa, que va ser fundada l'any 1992 i actualment té devers 30 membres. El Grup Calabruix de Sant Jordi, que començà a actuar el 1975, amb la representació de *L'amo de Son Magraner* i sol interpretar obres escrites pel seu director. El Centre Cultural de Sant Jordi, creat el 1987, que du a terme activitats culturals organitzades per l'Ajuntament de Palma.

Destaquen també el grup de ball mallorquí Aires Santjordiers, sorgit el 1993, i la Coral del Pla de Sant Jordi, fundada el 1988, que té aproximadament 40 membres i fa música popular, religiosa i clàssica. Forma part de la Federació de Corals de Mallorca i el 1993 enregistrà un disc compacte. Compta així mateix amb una coral infantil.

Pel que fa als clubs esportius destaca el C.D. Sant Jordi, que començà a jugar devers el final dels anys 40. En un principi només jugava per les festes patronals i no tenia camp de futbol. El 1966, el club començà a militar a la categoria d'Educació i Descans. El 1973, passà a la tercera regional i en pocs anys arribà a la primera regional i a tenir equips en totes les categories.

Per altra part, al final de 1981 es dissolgué l'Associació Cultural del Pla de Sant Jordi, que havia estat creada el 1977. Entre els anys 1978-81 publicà el butlletí *Cap Xirigany*.

L'ARANJASSA

L'Associació de Veïns Sant Isidre va ser fundada el 1985 i té actualment 290 socis. Organitza les festes de la barriada, com la Representació dels Reis i la cavalcata, els foguerons de Sant Antoni, les festes de Sant Isidre, etc.

Amb les seves reivindicacions ha aconseguit l'asfaltatge dels carrers, l'ampliació de la plaça, etc.

L'Associació de Pares del Col·legi Públic l'Aranjassa va ser fundada l'any 1982 i actualment té devers 100 socis.

L'Associació de la Tercera Edat Sant Isidre, creada el 1994, compta amb 70 socis. Té la seu a l'antic convent de les religioses franciscanes.

Així mateix també hi ha la Comissió sa Rua l'Aranjassa, que des de la seva creació el 1988, ha participat cada any en els carnavals de la Platja de Palma i de Palma.

Dels clubs esportius destaca el Club Petanca el Turó, fundat el 1974. Té 25 socis i ha participat en diversos torneigs organitzats per la Federació Balear, en els quals ha aconseguit alguns primers premis.

LA CASA BLANCA

L'Associació de Veïns Molins de Vent, creada el 1979, era l'encarregada d'organitzar les festes patronals de juliol, actualment desaparegudes.

Entre les seves reivindicacions destaquen la instal·lació d'un semàfor, de passos de vianants i la construcció d'un parc infantil.

La Romeria Popular la Casa Blanca-Sencelles té lloc el mes de maig des de 1987. És una romeria popular en honor a la beata de Sencelles, en la qual participa un gran nombre de carruatges.

El Gran Premi Casa Blanca de cavalls al trot enganxat es va celebrar per primera vegada el 1994. Organitzat per un grup d'aficionats, amb el suport del Consell Insular de Mallorca i de l'Hipòdrom de Son Pardo, té lloc un dia feiner a l'hipòdrom i els trofeus es lliuren a la taverna de Can Pereta.

Alexandre Garcia Llinàs

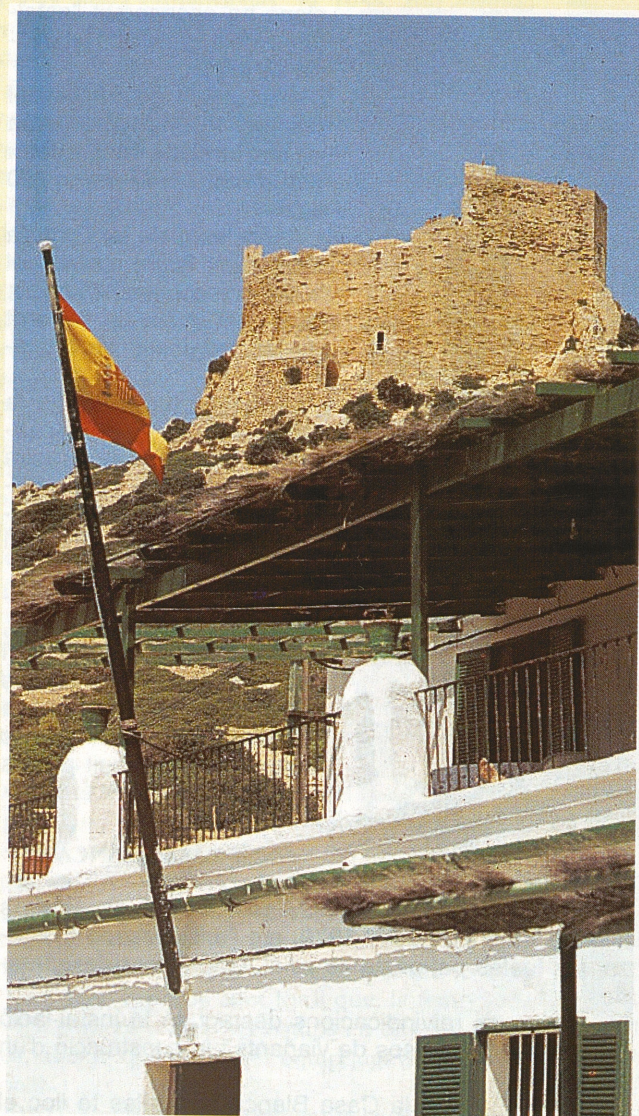
Creu de terme de Sant Jordi (dibuix de B. Colomar)

Els Barris de Palma

Revisió del Pla general d'ordenació urbana i d'actuacions urbanístiques

Proper fascicle:

Cabrera

Imatges de Cabrera

Ajuntament de Palma